

Motion till riksdagen 2005/06:Ju532

av **Johan Linander m.fl. (c)**

Trygghet mot brott

Motionen delad mellan flera utskott

1 Sammanfattning

Trygghet i samhället är en förutsättning för demokrati, det är rädsla och otrygghet som omvandlat i handlingar och ord blir rasism, fördomar och en utbredd passivitet inför brottsliga handlingar. Centerpartiet strävar efter ett samhälle där vi vågar säga ifrån när vi ser att ett brott begås, där vi känner tillförlit till att polisen kommer när vi behöver dem och att alla brott stora som små tas på allvar. Centerpartiet vill vända den negativa brottsutvecklingen.

Trygga miljöer är en av många viktiga förutsättningar för att förhindra att barn och ungdomar hamnar i kriminalitet. Barn och ungdomar som är på väg in i kriminalitet skall upptäckas i tid och tillräckligt kraftfulla åtgärder skall sättas in. Samtidigt måste alla människor känna ansvar för sig själva och andra, för sin egen familj och för grannens barn.

Att utsättas för brott innebär en allvarlig kränkning. Det innebär också ofta en allvarlig rubbning i brottsoffrets personliga trygghet, många brottsoffer upplever en otrygghet i många år efter att brottet skedde. Den som blivit utsatt för ett brott måste mötas professionellt och med empati och respekt från såväl rättsväsendet som samhället i övrigt.

Polisen måste ges tillräckliga medel för att kunna uppfylla sin del i att säkra medborgarnas trygghet. Det är vid användandet av hemliga tvångsmedel och andra medel polisen behöver för sin verksamhet. Det är mycket viktigt att hänsyn tas till den personliga integriteten och det ingrepp däri som exempelvis buggning innebär. Ett av de största integritetsbrotten en människa kan utsättas för är dock att bli utsatt för brott mot sin person eller egendom.

Centerpartiet verkar för att människor skall kunna känna sig trygga i sin vardag. Det skall finnas fler poliser som är tillgängliga och synliga i alla delar av vårt land. Polisen skall ha resurser för att klara av de grövsta brotten men också för att ta hand om vardagsbrottsligheten. Bostadsinbrott, bilstölder och skadegörelse är allvarliga brott för dem som drabbas. Vardagsbrotten leder ofta till grövre brott om inte gärningsmannen stoppas. Alla brott skall utredas. Allt annat är att acceptera att brott begås.

Narkotikan måste stoppas. Vi skall inte acceptera att barn och ungdomar använder droger. Det krävs hårdare kontroll vid våra gränser och punktmarkering på de kriminella organisationer som smugglar och säljer narkotika. Miss-

Fel! Okänt namn på

bruk leder nästan alltid till annan brottslighet och att bekämpa narkotikan är därför också att bekämpa brottsligheten. För dem som vill lämna ett liv med droger måste samhället ställa upp.

Kriminalvården har en viktigare del än man kanske kan tro i det direkta brottsförebyggande arbetet. Det är för att kunna vända brottsutvecklingen av största vikt att kriminalvården i all sin verksamhet har det övergripande målet att den intagne vid frigivningen inte skall återgå till brottslig verksamhet.

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
2	Innehållsförteckning.....	3
3	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
4	Det gemensamma ansvaret.....	7
5	Tydlig målsättning för minskad brottslighet	7
6	Unga brottslingar.....	8
7	Medel för att bekämpa brottsligheten.....	8
8	Människohandel.....	9
9	Sexualbrott	11
10	Våld mot kvinnor	12
11	Brottsoffer – stöd och förbättringar.....	14
12	Narkotika och alkoholbrott.....	15
13	Kriminalvård – en av samhällets viktigaste brottsförebyggande verksamheter	16

Fel! Okänt namn på

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett gemensamt ansvar i samhället för att förhindra att människor glider in på en brottslig bana.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behövs ett tydligt mål för att kunna minska brottsligheten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att prioritera unga brottslingar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av föräldrars ansvar för sina barn.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att buggning bör tillåtas vid misstanke om grov brottslighet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reglering av polisens medel för att bekämpa grov brottslighet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tullen bör ges utökade befogenheter.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behövs fler polisenheter med särskild inriktning på människohandel för sexuella ändamål.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den som i ond tro köper sex av tvångsprostituerad skall kunna dömas för våldtäkt.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kravet på otillbörliga medel bör tas bort ur lagstiftningen kring människohandel.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att människohandel med barn bör ge minst fyra års fängelse.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla sexuella handlingar som inte bygger på samtycke skall vara straffbara.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medgärningsmän vid våldtäkt som hotar offret eller på liknande sätt är delaktiga i övergreppet skall kunna dömas för våldtäkt.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förbättring av den psykosociala miljön för brottsoffer i rätten.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av forskning om vad som får någon att begå en våldtäkt.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den som i smyg, utan den filmades vetskap, filmar eller fotograferar någon naken eller annars i en situation som den utsatta personen upplever som en kränkning mot sin sexuella integritet skall kunna dömas för sexuellt ofredande.

Fel! Okänt namn på

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en översyn av 16 kap. 10 a § brottsbalken för att införa ett ökat ansvar för den som framställer pornografi att tillse att de som deltar i framställningen inte är minderåriga.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att insatserna för att utbilda och fortbilda myndighetsföreträdare om våld mot kvinnor måste öka.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att det behövs mer forskning om mäns våld mot kvinnor.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om rätt till bättre skydd för utsatta kvinnor.²
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att hotade kvinnor skall ha rätt till trygghetspaket.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en kortare handläggningstid vad gäller brott mot kvinnor.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om proportionerliga straffskalor.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att det bör införas en ny brottsparagraf för att skydda barn som bevittnar våld.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att besöksförbudet bör skärpas.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en brottsofferpolitik som innebär stöd och förbättringar för brottsoffret.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om vikten av att rättegången inte blir en kränkning i sig för brottsoffret.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om domstolens lokaler och vikten av att brottsoffret inte skall behöva möta gärningsmannen i större utsträckning än vad som är nödvändigt.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att föräldrar till barn under 18 år, oavsett om barnet är tilltalad, målsägande eller vittne, alltid borde ha rätt till ersättning för sin inställelse.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att straffskalan för ringa narkotikabrott bör skärpas.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att "eftersup" skall förbjudas.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om kriminalvård som en viktig brottsförebyggande verksamhet.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att återfall i brott skall ge tydligare uttryck i straffmätningen.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att kriminalvården skall verka för att intagna ges förutsättningar att efter verkställighetsperioden kunna leva ett laglydigt liv.

Fel! Okänt namn på

35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om möjligheten till halvtidsfrigivning.

¹Yrkande 4 hänvisat till LU.

²Yrkande 20 hänvisat till SoU.

4 Det gemensamma ansvaret

Det viktigaste brottsbekämpande arbetet är de förebyggande åtgärder som görs för att förhindra att människor hamnar i brottslig verksamhet. Ansvaret för det brottsförebyggande arbetet är inte något som ryms inom de rättsvårdande myndigheternas ramar utan ett arbete som måste ske på flera olika plan i samhället.

Redan när vi är små läggs grunden till den trygghet och de normer som ger oss förmågan att fungera som vuxna individer. En kärleksfull och trygg uppväxtmiljö är den bästa förutsättningen för ett lyckat liv som föräldrar kan ge till sina barn. Det är också den mest effektiva brottsförebyggande insatsen. Förskola, skola, fritidsverksamhet och föreningsliv spelar sedan en viktig roll under hela barn- och ungdomstiden när det gäller att skapa normer och sätta stopp när unga människor riskerar att hamna på fel sida av tröskeln. Det är viktigt att det hela vägen under uppväxtåren finns ansvarfulla vuxna som kan se och reagera när någonting inte står rätt till.

Väl fungerande barn- och ungdomshälsovård, och inte minst psykiatri, kan spela en avgörande roll när det gäller att fånga upp barn som riskerar att redan från början få en otrygg start i livet, och därför behöver särskilda stödinsatser. Dessa insatser kan vara extra viktiga för barn som har föräldrar med alkohol- eller missbruksproblem.

Vi måste bryta det segregerade samhället och få alla människor att känna sig delaktiga i samhället och de värderingar vi vill skall råda. Barn och ungdomar som växer upp i en miljö som präglas av segregation och arbetslöshet och utanförskap löper större risk att hamna utanför samhället och in på en brottslig bana. Detta bör ges regeringen till känna.

5 Tydlig målsättning för minskad brottslighet

Centerpartiet vill vända den negativa brottsutvecklingen. Det är en stor brist att det idag inte finns en uttalad målsättning för minskningen av brottsligheten. Det är viktigt att som på trafikområdet med sin "nollvision" ha ett uttalat mål att jobba efter. Antalet anmälda våldsbrott har mellan 1994 och 2004 stigit med 32 %, från 65 236 till 86 107. Centerpartiet menar att åtgärder måste vidtas så att vi på tio år skall ha pressat tillbaka antalet våldsbrott till den nivå som var verklighet 1994. Detta som ett första delmål i en mycket mer långtgående satsning för att minska brottsligheten. Som samhälle kan vi inte vara nöjda med vare sig 86 000 eller 65 000 våldsbrott per år. Varje brott är ett för mycket. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

6 Unga brottslingar

Att det är viktigt att prioritera unga brottslingar ter sig naturligt då ett tidigt ingripande kan vända en brottslig bana innan den ens startat. Det är viktigt att samhället reagerar snabbt i hanteringen av unga brottslingar, tiden mellan brott och dom måste vara så kort som möjligt utan att rättssäkerheten äventyras.

Till problembilden för unga brottslingar hör att ungdomar är mer utsatta för brott än befolkningen i allmänhet. De vanligaste brotten mot ungdomar är våld, rån och misshandel. Detta är mycket allvarligt då ungdomar som utsätts för brott löper en större risk än andra ungdomar att själva bli förövare. Genom att tydligt gripa in och synliggöra brottet och stödja brottsoffret finns här en möjlighet att stävja brottsutvecklingen. Bemötandet av unga brottsoffer är oerhört viktigt för den unga människans fortsatta förtroende för rättsväsendet. Vi vill inte ha en situation där man i brist på förtroende för polis och andra rättsvårdande myndigheter tar lagen i egna händer. Detta bör ges regeringen till känna.

Erfarenheter säger att det sista en ung lagöverträdare behöver för att bryta med en framtida brottslig bana är inlåsning i fängelse med äldre kriminella. Det är snarare påföljder såsom samhällstjänst som måste brukas oftare och med sikte på att bryta en brottslig karriär. Påföljderna skyddstillsyn och villkorlig dom är inte tillräckligt verkningfulla mot ungdomar på glid. Samhällstjänst kan dessutom bara utdömas om den dömde samtycker därtill. En reformering av påföljden samhällstjänst ter sig som angelägen. Ungdomar som har begått skadegörelse borde t.ex. tvingas arbeta med reparationer av det förstörda när så är möjligt. Andra åtgärder som skulle kunna prövas är att göra föräldrar skadeståndsskyldiga för sina minderåriga barn. Det är oerhört viktigt att föräldrar tar ansvar för sina barn, ett steg på vägen för att tydliggöra föräldrarnas ansvar för och engagemang i sina barn kan vara att ge dem ett ansvar för barnen som medför att de blir skadeståndsskyldiga i de fall barnet är minderårigt och det blir aktuellt med utdömande av skadestånd. Detta bör ges regeringen till känna.

7 Medel för att bekämpa brottsligheten

Polisen måste ges tillräckliga medel för att kunna uppfylla sin del i att säkra medborgarnas trygghet. Den ökande grova organiserade brottsligheten är ett exempel där brottsligheten har skiftat karaktär och där det krävs modern teknik och tydligt reglerade arbetsmetoder för att polisen skall kunna hålla jämna steg med de kriminella. Det är samtidigt viktigt att se över regelverket för hur polisen skall få använda de nya tekniker och hjälpmedel som kan komma ifråga.

Centerpartiet menar att buggning skall kunna användas som metod i jakten på den grövsta brottsligheten. Reglerna kring buggningen måste dock vara noga avvägd. Liksom vad gäller polisens hemliga televyssning och kamera-

övervakning skall buggning endast få användas när det misstänkta brottet är grovt, som t.ex. vid mord, kidnappning och grova narkotikabrott, för att buggning skall bli aktuellt krävs att det misstänkta brottet har minst fyra år i straffskalan. Det är inte rimligt att använda buggning för t.ex. vanliga stölder även om dessa brott också måste lösas med högre prioritet än vad polisen kan idag. Beslut om buggning skall tas i domstol, och det är viktigt att inte samtal mellan den misstänkte och t.ex. en präst eller en läkare får avlyssnas. Ett system med offentliga ombud bör också gälla vid buggning på samma sätt som vid hemlig teleavlyssning. Det är vid användandet av buggning mycket viktigt att hänsyn tas till den personliga integriteten och det ingrepp däri som hemliga tvångsmedel som buggning innebär. Ett av de största integritetsbrotten en människa kan utsättas för är dock att bli utsatt för brott mot sin person eller egendom. Detta bör ges regeringen till känna.

Centerpartiet menar att det är av största vikt att de medel som polisen arbetar med exempelvis täckidentitet, bevisprovokation, infiltratörer och informanter är omgärdade av ett tydligt regelverk som beskriver hur och när de får användas.

Ytterligare ett medel för att komma åt de grävsta brottslingarna kan vara ett system med utvidgad åtalsunderlåtelse, det innebär att polisen ges möjligheten att erbjuda lägre straff mot information som hjälper dem. Centerpartiet ställer sig även bakom de förslag som lagts fram i Beredningen för rättsväsendets utveckling (BRU): att polisen behöver få använda pejlingsutrustning för att identifiera numren på de mobiltelefoner som brottslingarna använder, riktade mikrofoner för att avlyssna samtal på avstånd och hemlig dataavläsning för att bekämpa den brottslighet som utförs eller planeras genom datakommunikation. Det är givetvis av största vikt att det vid användning av dessa medel görs en noggrann avvägning där den personliga integriteten och människors rätt till skydd av sitt privatliv skall väga tungt.

Andra lagändringar som vi föreslagit är ett utökat förverkande för att de pengar som kriminella uppenbart tjänat på brottslig verksamhet enklare skall kunna tas från dem, samt att polisens informatörer och infiltratörer behöver ett rättsligt skydd för att slippa avslöjas vid rättegångar. Detta bör ges regeringen till känna.

Även tullen bör få ökade befogenheter för att kunna göra den insats som de både vill och skulle kunna göra. Rätt att ingripa vid misstanke om människosmuggling och utförelse av stöldgods är två exempel. Tullen behöver också ha rätten att begära legitimation vid tullkontroll mot annat EU-land och befogenhet mot smuggling över hela Sveriges territorium. Samarbetet med andra länders tull måste också utökas, och detsamma gäller för polisen mot den gränsöverskridande brottsligheten. Detta bör ges regeringen till känna.

8 Människohandel

Handeln med kvinnor och barn är i högsta grad verklighet i Sverige idag och polisen måste ges möjlighet att sätta in krafttag mot denna växande brottslig-

Fel! Okänt namn på

hetsform. Sverige skall inte vara ett för människohandlare attraktivt land vare sig som slutstation eller transitland i fråga om handeln med människor.

Den enskilda människans rättighet att få styra över sina egna tankar och sin egen kropp skall vara utgångspunkten för arbetet mot människohandel. Människohandel för sexuella ändamål är slaveri. De kvinnor och barn som säljs över gränserna för att tvingas in i prostitution är slavar under den eller dem som köpt dem, för dessa kvinnor och barn finns ingen valfrihet eller möjlighet att råda över sin egen kropp och sitt liv.

Sexslavhandel är ett komplext och växande problem som det krävs krafttag för att stoppa. Centerpartiets förslag för att stoppa sexslavhandeln innebär att man måste jobba parallellt på många plan. Sexslavhandeln är ett globalt, gränsöverskridande problem som kräver gränsöverskridande lösningar. Samtidigt måste Sverige på det nationella planet ha en tydlig agenda och en hållning i frågor om sexslavhandel som vi vid varje givet tillfälle skall försöka förmedla till andra länder. Det måste dessutom finnas resurser och kunskap på det lokala planet både vad gäller förebyggande arbete och att handskas med en uppkommen situation. Vi måste även uppmuntra och följa upp de insatser som görs mot sexslavhandeln idag.

Vi behöver fler enheter på polismyndigheterna med särskild inriktning på människohandel för sexuella ändamål. Av de 21 polismyndigheter som finns i Sverige finns det vid två stycken – Stockholm och västra Götaland – speciella enheter som riktar in sig på människohandel för sexuella ändamål. Resultatet av inrättandet av dessa särskilda enheter har varit att man har kunnat bygga upp en bra kunskapsbas om brottstypen och följa med ärendena under hela processen, vilket har lett till att utredningarna har blivit mer djuplodande.

Enheternas existens har också lett till att man har haft möjlighet att följa upp fler misstänkta brott än vad som hade varit fallet om verksamheten inte hade prioriterats på samma sätt. Detta bör ges regeringen till känna.

Det skall vara en stor risk man tar när man handlar med människor; det skall kännas att åka fast. Centerpartiet tycker att brott mot mänskliga rättigheter är den mest förkastliga typen av brottslighet. Detta måste synas i våra gjorda insatser, i våra straffskalor och i samhällets reaktioner på dessa brott. Straffskalorna måste stå i bättre proportion med det allmänna rättmedvetandet – det måste vara ett högre straff för att handla med barn för sexuella ändamål än att handla med vuxna. Detta bör ges regeringen till känna.

Centerpartiet vill ytterligare skärpa lagstiftningen för att komma åt sexslavhandeln genom att särreglera människohandel med barn och höja minimistraffet till fyra års fängelse. Idag ingår människohandel med barn i det allmänna människohandelsbrottet som har minimistraff på två års fängelse. Centerpartiet menar att människohandel med barn är så grovt att det bör ge minst fyra års fängelse. Detta bör ges regeringen till känna.

En stor del av kvinnorna som smugglas in i Sverige tvingas att prostituera sig och lever under ständiga hot. Centerpartiet menar att den som i ond tro haft sexuellt umgänge med tvångsprostitueraad skall kunna dömas för våldtäkt istället för sexköp som är fallet med dagens lagstiftning. Män som direkt medverkar till att förstöra en annan människas liv skall inte kunna fly från sitt

ansvar och skylla allt på människohandlarna. Detta bör ges regeringen till känna.

Det krävs en skärpning av lagstiftningen för att kunna skapa en reell möjlighet att komma åt dem som sysslar med människohandel för sexuella ändamål. I dagens lagstiftning finns ett krav på att gärningsmannen skall ha använt sig av otillbörliga medel för att kunna döma den som handlat med människor som är 18 år eller äldre. Detta krav har lett till att det är näst intill omöjligt att döma för människohandel av personer som är 18 år eller äldre (motsvarande krav på otillbörliga medel finns inte för dem som är under 18 år.) Centerpartiet vill ta bort kravet på otillbörliga medel helt ur lagstiftningen kring människohandel. Detta bör ges regeringen till känna.

9 Sexualbrott

Antalet anmälda våldtäkter har ökat stadigt de senaste åren i Sverige. Samtidigt är antalet fällande domar oerhört lågt. Den låga uppklämningssiffran är ett uttryck för bevissvårigheterna i våldtäktsfallen. Kampen mot sexuellt våld måste börja med förebyggande åtgärder. Gruppdiskussioner i högstadies- och gymnasieklasser samt besök från kvinnojourer och andra samhällsaktörer borde vara en självklarhet. I rätten måste domarna tydliggöra vilka frågor som är irrelevanta för försvaret att ställa. Bevissvårigheten i våldtäktsmål ligger ofta i frågan om samtycke verkligen förelåg. Om den tilltalade i rättegången hävdar att så var fallet står ord mot ord, och rätten ställs inför stora svårigheter att bedöma trovärdigheten i utsagorna. Problematiken är mycket svår att lösa. Ansvar ligger helt på den som säger sig ha blivit utsatt för övergreppet att bevisa att samtycke inte fanns. Vi menar att samtyckesinvändningar i sexualmål skall bedömas lika restriktivt som i misshandelsmål.

Centerpartiet menar att det borde vara självklart att alla sexuella handlingar skall bygga på samtycke. Detta framgår även i Europadomstolens praxis där man uttrycker att alla sexuella handlingar som inte bygger på samtycke skall vara straffbara. En våldtäkt är en oerhörd kränkning av en människas sexuella integritet och rätt att bestämma över sin egen kropp. Det är viktigt att lagstiftningen på det här området speglar det allmänna rättsmedvetandet. En våldtäkt skall inte betyda en sak i samtal kring middagsbordet och en annan i rättssalen. Detta bör ges regeringen till känna.

Det behövs en översyn av gärningsmannabegreppet i våldtäktsparagrafen, brottsbalken 6:1. I de våldtäktsfall där medhjälpare till gärningsmannen hotar offret eller på liknande sätt är delaktig i övergreppet, kan idag inte den dömas för våldtäkt som hotat även om dennes delaktighet varit nödvändig för våldtäktens genomförande. Moraliskt sett begår dock dessa personer ett lika allvarligt brott som själva gärningsmannen. Alla gärningsmän bör därför, såsom är möjligt vid andra brottsrubriceringar, kunna ses som personer vilka gemensamt och i samråd har begått handlingen. Även den som hotar vid en våldtäkt där någon annan utför det sexuella övergreppet skall följaktligen kunna dömas för våldtäkt. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Det är viktigt att den som har blivit utsatt för en sexuell kränkning av vilket slag det än må vara känner stöd från samhällets sida. Exempelvis behövs en gemensam handlingsplan i varje kommun som tydligt anger vars och ens uppgifter när en våldtäkt har begåtts för att förbättra omhändertagandet av våldtäktsoffer.

Många våldtäktsoffer lider oerhört under processen i rätten och beskriver rättegången som en andra våldtäkt. Den psykosociala miljön i rättssalen för brottsoffren måste förbättras. Det krävs utbildning av domstolspersonal för ett bättre bemötande av brottsoffer. Detta bör ges regeringen till känna.

Det är viktigt att jobba kontinuerligt med översyn och utveckling av lagtexten kring sexualbrott. Samtidigt får vi inte glömma bort att parallellt arbeta med förebyggande åtgärder i samhället. Nedvärderande attityder där kvinnan ses som ett sexobjekt måste förändras och för det behöver vi skapa mötesplatser och forum för pojkar och män att diskutera sin roll och sitt ansvar för ett jämställt samhälle. En annan del som krävs i det förebyggande arbetet är forskning om vad som får våldtäktsmän att bli våldtäktsmän. Detta bör ges regeringen till känna.

Lagstiftningen har inte i tillräcklig omfattning anpassats till de nya elektroniska medierna. Möjligheten att på Internet och via mobiltelefoner sprida kränkande bilder och filmsekvenser har inneburit att gärningsbeskrivningarna i brottsbalken inte alltid stämmer överens med övergrepp som borde bestraffas. Exempelvis borde privatpersoner som sprider pornografiska bilder på annan utan att ha inhämtat medgivande kunna dömas för sexuellt ofredande. Även inom denna brottstyp är barnen särskilt utsatta, barnpornografibrotten blir fler och grövre och Internet bereder förövarna tillgång till en omättlig marknad för bilder och filmer på övergrepp – övergrepp som genom att spridas elektroniskt över nätet blir förevigade. Den som i smyg, utan den filmades vetskap, filmar eller fotograferar någon naken eller annars i en situation som den utsatta personen upplever som en kränkning mot sin sexuella integritet skall kunna dömas för sexuellt ofredande. Detta bör ges regeringen till känna.

Ett ytterligare problem vad gäller sexualbrotten är det faktum att personer som framställt pornografi med barn under 18 år har friats med hänvisning till att barnen såg kroppsligt vuxna ut. Det krävs en översyn av brottsbalken 16:10 a § där barnpornografibrott regleras så att alla barn under 18 år är skyddade oavsett hur deras kropp ser ut. Det bör i lagtexten formuleras ett ansvar för den som framställer pornografi att ta reda på åldern på de personer som skall delta i framställningen. Framställaren skall inte kunna skylla på att han trodde att barnen i fråga var 18 år. Detta bör ges regeringen till känna.

10 Våld mot kvinnor

Våld mot kvinnor är ett brott som begås dagligen runtom i Sverige. Denna form av misshandel skiljer sig från övrig i det att den ofta sker inom hemmets väggar samt att gärningsman och brottsoffer ofta har en närstående relation.

Fel! Okänt namn på

Detta leder till särskilda svårigheter som exempelvis låga anmälningssiffror. När brottet är begånget är det av största vikt att samhället kan ställa upp för de utsatta kvinnorna. Här spelar såväl kvinnojourerna som polisen en enormt viktig roll för att fungera som hjälp och stöd för den slagna kvinnan. Det är givetvis viktigt att hålla i minnet att det även finns män som blir slagna av kvinnor i nära relationer och att männen i de fallen, liksom kvinnorna, skall kunna känna att de har hjälp och stöd från samhället.

Myndigheter och myndighetspersoner som dagligen kommer i kontakt med hotade eller misshandlade kvinnor måste ha en stor kunskap om deras situation, och förmåga att sätt sig in i vad de utsatta kvinnorna varit med om. Därför behöver insatserna för att utbilda och fortbilda myndighetsföreträdare öka. Detta bör ges regeringen till känna.

I den forskning som finns på våld mot kvinnor är ofta fokus på den kvinna som blivit misshandlad. Men för att långsiktigt kunna förebygga och motverka våld mot kvinnor krävs en ökad kunskap inte bara om brottets effekter på offret, utan också om gärningsmannen. Därför behöver vi ökad forskning om den som misshandlar, om metoder och utveckling av hur den som misshandlar skall behandlas.

Det är också viktigt att inte glömma bort män som blir misshandlade och att den forskning som bedrivs hanterar all form av misshandel i nära relationer oavsett kön på den som slår eller blir slagen. Detta bör ges regeringen till känna.

Rätt till skydd, förtursbostad och ekonomiskt bistånd är tre viktiga bitar som ofta inte fungerar i praktiken. Det ekonomiska biståndet måste sättas i samband med skyddsbehovet eftersom det är viktigt att kvinnan inte är ekonomiskt beroende av den man som misshandlar eller hotar henne. Detta bör ges regeringen till känna.

Hotade kvinnor skall ha tillgång till trygghetspaket och larm. I dag kan hotade personer få stå i kö för att få skyddsutrustning, vilket är oacceptabelt. Även annat skydd såsom hundar och livvakt bör finnas för den som har behov av det. Detta bör ges regeringen till känna.

Polisens och åklagarnas handläggningstider vad gäller våld mot kvinnor måste kortas. Därför bör fler poliser och åklagare ha möjlighet att samverka och specialisera sig på att utreda våld mot kvinnor i nära relationer. Fler särskilda familjevårdsenheter inom polisen bör också inrättas. Detta bör ges regeringen till känna.

Brotten mot liv och hälsa är den mest förkastliga typen av brottslighet och det bör synas i straffskalorna. Idag är maxstraffet sex år för brott som t.ex. grovt sexuellt övergrepp mot barn, grovt barnpornografibrott, våldtäkt. Detta kan jämföras med straffet för grovt bokföringsbrott, grovt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning eller grov oredlighet mot borgenärer där maxstraffet också är max sex år. Centerpartiet menar att detta inte är förenligt med det allmänna rättsmedvetandet. Det måste finnas en övergripande syn på hur vi värderar mänskliga rättigheter, exempelvis rätten till sin egen kropp, och detta bör lysa igenom i lagstiftningen. Straffskalorna ger signaler till samhället om snedvridna prioriteringar. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Vid våldsutövning inom familjen försiggår psykisk misshandel av barn som tvingas leva med att förälder eller syskon blir slagna eller hotas. Det är dock svårt att lagföra denna typ av barnmisshandel, eftersom det som inte uttryckligen är förbjudet inom straffrätten inte heller kan utgöra ett brott ("inget straff utan lag"). Därför bör en ny brottsparagraf införas i brottsbalken om sådan psykisk misshandel: att barn som tvingas leva med våld inom familjen även i lagens mening skall anses utsättas för psykisk misshandel. Detta bör ges regeringen till känna.

Det är viktigt att skyddsåtgärder i fall av misshandel i hemmet tar sikte på att begränsa förövarens rörelsefrihet, snarare än att inskränka den drabbades livsutrymme. Därför måste överträdelse av besöksförbud leda till hårda och skyndsamma åtgärder. Om risken för brott mot förbudet bedöms som stor, eller om det finns andra viktiga skäl för åtgärden, bör elektronisk övervakning, exempelvis fotboja, kunna användas. Den misstänkte måste också kunna häktas vid en överträdelse för att offret skall kunna få ett bättre skydd än idag. Detta bör ges regeringen till känna.

11 Brottsoffer – stöd och förbättringar

Att utsättas för brott innebär en allvarlig kränkning. Det innebär också ofta en allvarlig rubbning i brottsoffrets personliga trygghet, många brottsoffer upplever en otrygghet i många år efter att brottet skedde. Den som blivit utsatt för ett brott måste mötas professionellt och med empati, det är av största vikt att samhället visar att man tar brottsoffrets upplevelser och funderingar på allvar. I detta ligger även att straffsystemet uppfattas som rättvist och att påföljderna blir tillräckligt ingripande. Det är också en viktig uppgift för rättsstaten att se till att utreda brott, gripa och lagföra gärningsmannen, det är en grundläggande skyldighet rättsstaten har gentemot brottsoffren. En välfungerande brottsofferpolitik måste både utgå från brottsoffrets behov av skydd och brottsoffrets behov av kompensation för det brott som begåtts mot honom eller henne. Detta bör ges regeringen till känna.

Själva rättegången är ofta smärtsam för brottsoffer. Det är viktigt att både brottsoffer, dvs. målsägande, och den som åtalats behandlas med respekt och att rättssäkerheten håller mycket hög nivå. Det finns ordningsregler i rätten, och de bör utnyttjas i högre grad än vad som görs idag. På rättens ordförande vilar ett stort ansvar att processen inte kränker brottsoffret än en gång. Vi menar därför att domarna ofta borde inta en mer aktiv och ledande roll under själva rättegången. Rättegångsbalkens regler avseende ordning och säkerhet skall, om så krävs, utnyttjas oftare och kan behöva förtydligas. Detta bör ges regeringen till känna.

Det behövs större flexibilitet från domstolarnas sida vad gäller utnyttjandet av lokaler. Som det är idag möter ofta brottsoffret och vittnen den tilltalade utanför rättsalen, något som många upplever som mycket obehagligt. Fokus måste falla på brottsoffrets rätt till trygghet och säkerhet. Istället för att som idag hänvisa oroliga brottsoffer och vittnen till små avskilda rum bör de tillta-

lade som kommer till en domstol hänvisas till dessa lokaler. Det borde vara en självklarhet att vittnen och brottsoffer kan röra sig tryggt och säkert i domstolen utan att riskera oönskade konfrontationer. Detta bör ges regeringen till känna.

Föräldrarna måste involveras när barn och ungdomar utsätts för brott. I rätten har målsäganden, oavsett ålder, rätt till ersättning för sin inställelse. Även för en ung tilltalad föräldrar finns rätt till ersättning. Däremot saknas möjlighet att utge ersättning till föräldrar till unga målsägande och unga vittnen. Det ligger i samhällets intresse att stödja föräldrarnas engagemang i sina barn, oavsett om barnet har gjort sig skyldigt till ett brott eller om han eller hon är brottsoffer eller vittne. Föräldrar till barn under 18 år, oavsett om barnet är tilltalad, målsägande eller vittne, borde således alltid ha rätt till ersättning för sin inställelse. Detta bör ges regeringen till känna.

12 Narkotika och alkoholbrott

Narkotikamissbruk är en oerhört tungt vägande orsak till övrig brottslighet – särskilt brott för ekonomisk vinnings skull. Dessutom är beroendet en dödsfälla som bryter ned personen fysiskt och psykiskt. Kampen mot narkotika är en angelägenhet för såväl civilsamhälle som rättsväsende, och förutsättningen i form av förbudslagstiftning finns redan till hands. Med svenska mått mätt är straffen t.o.m. att betrakta som hårda, i synnerhet för olaga införsel. Det är med andra ord inte i straffrätten som de huvudsakliga bristerna återfinns, utan i möjligheten att följa upp lagbestämmelserna och beivra missbruk och smuggling.

Redan vid ringa narkotikabrott bör samhället kunna ingripa resolut. I många fall kan en annan påföljd än böter vara mer passande, såsom skyddstillsyn i förening med regelbundna drogtester. För att fler sådana påföljder skall bli möjliga måste straffskalan förlängas. Hårdast möjliga straff för ringa narkotikabrott bör vara fängelse i ett år istället för, som idag, sex månader. Böter hjälper föga den person som har blivit drogberoende och måste motiveras att sluta med missbruket med hjälp av påtryckningar från omvärlden. Detta bör ges regeringen till känna.

Dagligen utspelar sig tragedier på våra vägar, varav en stor andel beror på alkoholpåverkade förare. Trots livsfaran för föraren och omgivningen, allmänhetens fördömande och risken för relativt hårda straff är berusade förare ett ständigt återkommande gissel. Likgiltigheten inför sina medmänniskors liv och hälsa är slående. Om det värsta skulle inträffa och den berusade föraren berövar annan livet borde denne, i fall av grovt rattfylleri, kunna dömas för dråp. Grunden för detta är att brottet bör leda till hårdare straff än vad som ryms inom vållande till annans död, samt att likgiltigheten nästan kan likställas med s.k. eventuellt uppsåt, vilket är det minsta som krävs för att idag kunna dömas för det uppsåtliga brottet dråp. En annan brist i lagstiftningen är att ”eftersup” inte är olaglig. Om en förare omedelbart efter att ha varit inblandad i en trafikolycka intar alkohol eller narkotiska preparat fördärvar

Fel! Okänt namn på

detta möjligheten att enkelt bevisa att föraren var berusad under själva olyckan. En sådan lucka i lagen borde inte få utnyttjas av skrupelfria personer, varför drickande av alkohol eller intag av narkotiska preparat under sådana omständigheter bör förbjudas. Detta bör ges regeringen till känna.

13 Kriminalvård – en av samhällets viktigaste brottsförebyggande verksamheter

Kriminalvården har en viktigare del än vad man kanske kan tro i det direkta brottsförebyggande arbetet. En central målsättning med kriminalvårdens verksamhet skall vara att de intagna inte skall återfalla i brottslig verksamhet efter frigivningen. Redan första dagen för avtjänande av straffet måste arbetet sättas igång med en behandlingsplan med ett laglydigt liv efter avtjänandet av straffet som målsättning. En viktig del i att undvika återfall är att ge de intagna stöd och hjälp samt att erbjuda behandling. Brott- och missbruksrelaterade program finns vid anstalter, häkten samt inom frivården. Dessa program är emellertid resurskrävande eftersom de förutsätter kompetent personal som dels kan handleda annan personal som leder program, dels kan utveckla kvalificerade behandlingsprogram. Programverksamheten måste utformas efter den intagnes situation. För att programverksamheten skall vara framgångsrik krävs tillgång till kompetent och engagerad personal, inte minst psykologer och psykoterapeuter. Detta bör ges regeringen till känna.

Det är vidare viktigt i motiveringen för den intagne att sköta sig efter frigivningen att det märks tydligt på straffsättningen om man är en återfallsförbrytare. Samhället har ett stort ansvar under tiden en intagen avtjänar sitt straff att genom exempelvis behandlingsmetoder och program göra sitt yttersta för att underlätta för den intagne att kunna leva ett laglydigt liv när han eller hon sedan kommer ut i samhället igen. Om den intagne efter frigivningen missbrukar samhällets förtroende genom att åter begå brott bör utgångspunkten vara att domstolen skall använda sig av den övre halvan av straffskalan. Detta bör ges regeringen till känna.

Kriminalvården skall verka för att intagna ges förutsättningar att efter verkställighetsperioden kunna leva ett laglydigt liv, dvs. att minska återfallsbrottligheten. Utbildning, arbetsträning och social färdighetsträning måste därför erbjudas de intagna i större omfattning än som sker idag. Att behandlings- och rehabiliteringsinstanserna för psykiskt sjuka, sexualförbrytare och drogmissbrukare ständigt förbättras är av utomordentlig vikt. Detta är särskilt viktigt för alla unga vuxna kriminella för vilka rätt behandlings- och rehabiliteringsinsatser kan vara det som avgör om deras första möte med kriminalvården blir det sista. Detta bör ges regeringen till känna.

För att göra de intagna mer motiverade bör man se över ett nytt system där de intagna blir belönade när de följer sitt behandlingsprogram och bestraffade när de missköter sig. Det skall t.ex. vara lika lönsamt att gå hos en psykolog som att arbeta i verkstaden. Belöningsystemet skall kunna ge större daglig ersättning, ökat personligt ansvar, möjlighet till permission, friare platser osv.

Fel! Okänt namn på

På samma sätt skall liknande förmåner minskas eller tas bort om den intagne missköter sig. Huvudregeln i brottsbalken 26:6 1 st stadgar att den som avtjänar ett fängelsestraff skall friges villkorligt efter att två tredjedelar av strafftiden avtjänats. Ett exempel på indragna förmåner som resultat av misskötsamhet kan vara att frigivningen uppskjuts inom ramen för den stadgade strafftiden. Den som missköter sig på anstalt skall inte förvänta sig villkorlig frigivning efter två tredjedelar av strafftiden.

Domstolen bör kunna utdöma möjlighet till villkorlig frigivning efter avtjänande av halva strafftiden. Det skall kunna ske i de fall där domstolen bedömer att det inte finns något skyddsbehov för samhället och att den dömda inte riskerar att återfalla i brott. Ett absolut krav för villkorlig frigivning efter halva strafftidens avtjänande är att den återföljs av perfekt skötsamhet från den dömdes sida. Han eller hon skall som förutsättning för frigivningen kunna förpliktigas att vidta åtgärder för att försäkra att han eller hon inte återfaller i brott. Ett exempel på sådan kontrollåtgärd skulle kunna vara att en tidigare missbrukare i samband med villkorlig frigivning regelbundet lämnar urinprov. Skulle den dömda missköta sina ålägganden eller begå någon som helst form av brottslig verksamhet under sin villkorliga frigivning skall han eller hon omedelbart tillbaka till anstalt för att avtjäna resten av sin strafftid. Detta bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 3 oktober 2005

Johan Linander (c)

Viviann Gerdin (c)

Claes Västerteg (c)

Agne Hansson (c)

Eskil Erlandsson (c)

Kerstin Lundgren (c)

Jan Andersson (c)